

УДК 37.014(091):37.017.4

DOI <https://doi.org/10.24919/3083-6158.19/61.9>

Оксана МЕДВІДЬ

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Лесі Українки, 46, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (oksana-medvid@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-9444-2018>

Бібліографічний опис статті: Медвідь, О. (2026). Громадянське виховання як складова освітньої політики Української Народної Республіки. *Українські історичні студії*, 19(61). doi: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.19/61.9>

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Анотація. *Мета статті* – проаналізувати зміст і напрями громадянського виховання в освітній політиці УНР, з'ясувати його ідейні засади, цілі та практичні форми реалізації у контексті загальноєвропейських тенденцій початку ХХ ст. **Методологія дослідження** базується на загальноприйнятих принципах науковості, об'єктивності, історизму, методах зовнішньої та внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна.** У статті проаналізовано ідеологічні засади громадянського виховання в УНР, реформування системи освіти та створення умов для громадянського виховання. Показано практичну реалізацію громадянського виховання через шкільне самоврядування та демократизацію навчального процесу. **Висновки.** Громадянське виховання в освітній політиці УНР 1917–1918 рр. було важливою складовою державотворчого процесу. Через реформування структури школи, упровадження самоврядування, активізацію позашкільної освіти й розвиток педагогічної думки уряд УНР намагався виховати нову генерацію громадян – моральних, відповідальних і патріотичних, здатних усвідомлено брати участь в розбудові демократичної та незалежної України. Освітня політика УНР заклала підвалини національно-демократичної моделі освіти, в основі якої лежала єдність інтелектуального, морального та громадянського розвитку. Практична реалізація громадянського виховання в освітній політиці УНР 1917–1920 рр. стала першою спробою створити національну систему освіти, засновану на демократичних, гуманістичних і національних принципах. Попри короткий період існування держави, ці ідеї мали довготривалий вплив на українську педагогіку і залишаються актуальними у сучасному дискурсі громадянської освіти. Концепція виховання громадянина – морально вільної, соціально активної особистості – згодом стала основою для українських педагогічних програм доби відновлення державності у 1990-х рр. та в сьогоденні.

Ключові слова: громадянське виховання, система освіти, УНР, шкільне самоврядування, позашкільна освіта, трудові школи.

Oksana MEDVID

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of Ukraine's History, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (oksana-medvid@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-9444-2018>

To cite this article: Medvid, O. (2026). Hromadyans'ke vykhovannya yak skladova osvithn'oyi polityky Ukrayins'koyi Narodnoyi Respubliky [Civic education as a component of the educational policy of the Ukrainian People's Republic]. *Ukrainski istorychni studii – Ukrainian historical studies*, 19(61). doi: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.19/61.9> [in Ukrainian].

CIVIC EDUCATION AS A COMPONENT OF THE EDUCATIONAL POLICY OF THE UKRAINIAN PEOPLE'S REPUBLIC

Summary. *The purpose of the article is to analyze the content and directions of civic education in the educational policy of the UNR, to clarify its ideological principles, goals and practical forms of implementation in the context of pan-European trends of the early 20th century. The research methodology is based on generally accepted principles of scientificity, objectivity, historicism, and methods of external and internal criticism of sources. Scientific novelty.* The article analyzes the ideological foundations of civic education in the UNR, the reform of the education system and the creation of conditions for civic education. The practical implementation of civic education through school self-government and the democratization of the educational process is shown. **Conclusions.** Civic education in the educational policy of the UNR in 1917–1918 was an important component of the state-building process. By reforming the school structure, introducing self-government, activating extracurricular education, and developing pedagogical thought, the UNR government tried to educate a new generation of citizens – moral, responsible, and patriotic, capable of consciously participating in the development of a democratic and independent Ukraine. The educational policy of the UNR laid the foundations of a national-democratic model of education, based on the unity of intellectual, moral, and civic development. The practical implementation of civic education in the educational policy of the UNR in 1917–1920 was the first attempt to create a national education system based on democratic, humanistic, and national principles. Despite the short period of the state's existence, these ideas had a long-lasting impact on Ukrainian pedagogy and remain relevant in the contemporary discourse of civic education. The concept of educating a citizen – a morally free, socially active individual – later became the basis for Ukrainian pedagogical programs of the era of statehood restoration in the 1990s and today.

Key words: civic education, education system, UNR, school self-government, extracurricular education, labor schools.

Постановка проблеми. Період 1917–1920 рр. став важливим етапом становлення системи освіти, у центрі якої опинилося питання формування свідомого громадянина. Освітня політика Української Народної Республіки (УНР), що поєднувала демократичні, гуманістичні й національні ідеї, мала на меті виховання особистості, здатної брати активну участь у державотворчому процесі. У практичній площині це означало створення нових типів шкіл, розроблення навчальних програм, упровадження принципів самоврядування, демократизацію управління освітою, підтримку позашкільних ініціатив та культурно-просвітницьких організацій.

Аналіз досліджень. Питання реформування освіти в добу Центральної Ради викликало інтерес багатьох сучасних дослідників. Різні аспекти освітньої політики УНР висвітлювали Л. Березівська (Березівська, 2010), Н. Гупан (Гупан, 2017), К. Макаренко (Макаренко, 2019), О. Луцький (Луцький, 2016), О. Сухомлинська (Сухомлинська, 2000). В умовах широкомасштабного російського вторгнення на територію України історичний досвід громадянського виховання періоду визвольних змагань початку ХХ ст. набув нового значення та розглядається дослідниками М. Марчук (Марчук, 2023), Купрійчук В., Вербовський І., Новицька І., Хмельівська С. (Kupriyuchuk, Verbovskiy, Novitska, Khmelivska, 2023), Клепак А. (Клепак, 2024).

Мета статті – проаналізувати зміст і напрями громадянського виховання в освітній політиці УНР, з'ясувати його ідейні засади, цілі та практичні форми реалізації у контексті загальноєвропейських тенденцій початку ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХ ст. в Україні характеризувався інтенсивним національно-культурним відродженням, що супроводжувалося зростанням суспільного інтересу до питань освіти. Лютнева революція 1917 р. відкрила можливість створення власних держав і культурно-освітніх інституцій. Центральна Рада, а згодом уряд УНР, розглядали освіту як ключовий чинник формування нової політичної нації.

Першочерговим кроком уряду УНР у сфері освіти стало заснування у червні 1917 р. Генерального секретарства освіти, яке очолив Іван Стащенко. Саме це відомство визначало напрями реформ, спрямованих на демократизацію шкільної системи, утвердження української мови як мови навчання і виховання та підготовку педагогів нової генерації.

В умовах визвольних змагань громадянське виховання набуло політичного змісту. Йшлося не лише про моральне виховання, а й про формування готовності до участі у державотворенні, розвитку демократичної культури, розумінні прав і обов'язків громадянина. Педагогічні кола, зокрема Іван Стащенко, Софія Русова, Антон Макаренко, Борис Грінченко, наголошували на тому, що школа має виховувати не лише грамотну, а й морально зрілу, патріотично і соціально активну особистість (Кучеренко, 2021, с. 57).

Концепція громадянського виховання в УНР ґрунтувалася на трьох ключових ідеях: демократизмі, національній свідомості та соціальній солідарності.

Демократизм освітньої політики УНР проявився у розумінні школи як відкритого соціального інституту, який має формувати рівність, свободу та повагу до прав людини. У проекті «Закону про єдину школу», прийнятому у 1918 р., зазначалося, що метою освіти є «виховання вільної особистості, здатної служити народові та державі на основі свідомого виховання громадських обов'язків» (Закон про єдину школу, 1918).

Ідея національної самосвідомості передбачала засвоєння історії, культури та мови як чинників формування громадянської ідентичності. Центральна Рада наголошувала, що громадянин України «повинен розуміти свою відповідальність перед народом і державою», а виховання має «сприяти утвердженню національної єдності» (Закон про єдину школу, 1918).

Принцип соціальної солідарності ґрунтувався на концепції виховання «спільнотної відповідальності», що знайшло відображення у програмах шкільного самоврядування, діяльності молодіжних та учнівських організацій. УНР підтримувала створення «громадських гуртків», метою яких було практичне навчання демократії та колективної діяльності.

Реалізація принципів громадянського виховання в УНР відбувалася через реформу структури освіти та зміст навчання. У 1918 р. розроблено проект єдиної трудової школи, у якому закладалися демократичні засади управління навчальними закладами, рівність учителів та учнів, розвиток учнівського самоврядування.

Викладачі педагогічних інститутів і семінарій приділяли увагу формуванню громадянських якостей майбутніх учителів. У програми курсів вводились дисципліни «Права людини», «Громадянські обов'язки», «Основи суспільного устрою України» (Лещенко, 2022, с. 32).

Відомі педагоги УНР, зокрема С. Русова, А. Макаренко, Г. Ващенко, наголошували, що громадянське виховання не повинно бути ізольованою дисципліною, а має пронизувати всю освітню діяльність – від початкової школи до університету.

Важливою складовою освітньої політики було також поширення позашкільної освіти – народних університетів, клубів, просвітницьких товариств. Саме вони відігравали значну роль у формуванні громадянської культури серед дорослого населення.

Підтримувалася видавнича діяльність, спрямована на розвиток громадянської свідомості. Газети «Нова школа», «Світло», «Просвіта» друкували чисельні статті, у яких пропагувалася ідея виховання «вільного громадянина демократичної України».

Як зазначала Софія Русова у праці «Нова школа», що вийшла друком у 1918 р., «Головна мета освіти – виховати не лише інтелігента, а й свідомого громадянина, що вмє жити для добра народу» (Русова, 1918).

Одним із важливих практичних інструментів громадянського виховання в УНР було запровадження шкільного самоврядування. У програмних документах зазначалося, що школа має виховувати «вільну людину через участь у спільному прийнятті рішень».

Учні залучалися до формування правил шкільного життя, брали участь у виборах старост, організовували культурні, просвітницькі та благодійні акції. Зокрема вони читали лекції й реферати у містах та селах про історію України, мову, політичну ситуацію, проводили вечори з читанням української літератури, Шевченкові дні, виступи аматорських гуртків, організовували «рухливі школи» для селян улітку 1917 р., де навчали грамотності, основ української мови, історії. Найактивнішими були студентські громади Києва, Полтави, Катеринослава, Харкова, Кам'янця-Подільського. Так формувалася відповідальність,

ініціативність, уміння діяти спільно – риси, необхідні для громадянина демократичного суспільства.

Педагоги прагнули поєднати навчання з реальним життєвим досвідом. Учнівські ради, молодіжні гуртки, театральні студії, хорові товариства, бібліотеки, кооперативи – усе це було засобами практичного виховання через діяльність.

Показовими у цьому сенсі стали досвіди педагогічних шкіл Києва, Кам'янця-Подільського, Полтави, де впроваджувалися курси громадянської освіти, обговорювалися питання прав людини, суспільного ладу, взаємоповаги та служіння державі.

Освітня політика УНР виходила з розуміння, що громадянське виховання можливе лише за наявності педагога-громадянина, який не лише навчає, а й слугує моральним взірцем. Тому важливе місце відводилося підготовці вчителів у педагогічних інститутах і семінаріях. У навчальних програмах цих закладів впроваджувалися нові дисципліни: «Соціологія виховання», «Етика і громадянський обов'язок», «Основи демократії» (Лещенко, 2022, с. 32).

Уряд УНР підтримував організацію вчительських з'їздів. Вже у квітні 1917 р. в Києві відбувся перший масовий форум педагогів – Всеукраїнський вчительський з'їзд, в якому взяло участь понад 600 делегатів. Другий всеукраїнський вчительський з'їзд відбувся в серпні 1917 р. за ініціативи Генерального секретарства освіти. На цих зібраннях обговорювалися проблеми виховання громадянських чеснот, відповідальності, патріотизму. Було затверджено принцип єдиної трудової школи, плани створення українського університету та педагогічних інститутів, концепцію національного виховання, програму українізації середніх шкіл. Ці рішення підтримали делегати З'їздів вчителів у губерніях та повітах, які проходили у 1917–1918 рр. у Києві, Полтаві, Катеринославі, Харкові, Вінниці, Одесі, Кам'янці-Подільському та ін. На них вирішували практичні питання: забезпечення шкіл україномовними підручниками; кадрова підготовка; створення мережі народних шкіл та курсів для неграмотних; впровадження національних свят і традицій у школі.

Активну участь у вчительських з'їздах приймали відомі українські педагоги. У виступах С. Русової наголошувалося, що школа має стати «органом громадянського виховання, де кожна дитина вчиться не лише знати, а й жити по-громадянському».

Педагоги розробляли також методичні матеріали з виховання громадянської свідомості. У збірниках «Нова школа», «Вільна українська школа» та ін. публікувалися рекомендації щодо використання історичних прикладів, дискусій, рольових ігор, які б мали формувати критичне мислення й повагу до прав інших.

Окрім шкільної системи, важливу роль у практичному втіленні громадянської освіти відігравав громадський сектор. УНР підтримувала діяльність товариств «Просвіта», які займалися організацією бібліотек, народних університетів, курсів для дорослих, лекцій з правознавства, історії, економіки. Мета цих ініціатив – поширити громадянські знання серед населення, виховати почуття належності до спільної держави. Через культурно-просвітницьку роботу формувалися нові моделі суспільної поведінки, орієнтовані на взаємоповагу, законність і соціальну відповідальність. У містах діяли учнівські та студентські об'єднання, які займалися волонтерством, видавали газети, організовували мітинги й дискусії. Так, у Кам'янці-Подільському та Полтаві діяли «молодіжні громадянські клуби», які проводили заняття з тем «Що означає бути громадянином УНР?», «Школа як осередок державного життя» тощо.

Подібні ініціативи мали практичний ефект. Вони сприяли поширенню демократичних цінностей у суспільстві та формували активну молодь, здатну до самоорганізації.

Суттєвим елементом громадянського виховання стала трудова школа, що розвивала ідею виховання через працю. Праця розглядалася не лише як економічна необхідність, а як форма служіння суспільству. Учні залучалися до спільних господарських проєктів, сільсько-господарських робіт, допомоги пораненим, організації дитячих садків та шкільних гуртків. Таким чином виховувалася відповідальність, дисципліна, колективізм – основні риси громадянина нової України.

Як зазначала С. Русова, «Працюючи для школи, дитини чи громади, людина навчається розуміти себе як частину народного організму» (Русова, 1918). Ця концепція тісно перегукувалася з ідеями західноєвропейських педагогів Джона Дьюї та Георга Кершенштайнера, але мала національне наповнення, зорієнтоване на виховання свідомого українського громадянина.

Незважаючи на прогресивність задумів, реалізація громадянського виховання в УНР мала низку труднощів. Часта зміна влади, воєнні події, нестача кадрів та матеріального забезпечення унеможливлювали системне впровадження реформи. Багато ініціатив залишилися на рівні проєктів. Проте навіть у цих умовах ідеї громадянської освіти мали значний вплив на подальший розвиток української педагогічної думки, зокрема у 1920–1930-х рр. на західноукраїнських землях та в еміграційному середовищі.

Висновки. Громадянське виховання в освітній політиці УНР 1917–1918 рр. було важливою складовою державотворчого процесу. Через реформування структури школи, впровадження самоврядування, активізацію позашкільної освіти й розвиток педагогічної думки уряд УНР намагався виховати нову генерацію громадян – моральних, відповідальних і патріотичних, здатних усвідомлено брати участь в розбудові демократичної та незалежної України. Освітня політика УНР заклала підвалини національно-демократичної моделі освіти, в основі якої лежала єдність інтелектуального, морального та громадянського розвитку. Практична реалізація громадянського виховання в освітній політиці УНР 1917–1920 рр. стала першою спробою створити національну систему освіти, засновану на демократичних, гуманістичних і національних принципах. Попри короткий період існування держави, ці ідеї мали довготривалий вплив на українську педагогіку і залишаються актуальними у сучасному дискурсі громадянської освіти. Концепція виховання громадянина – морально вільної, соціально активної особистості – згодом стала основою для українських педагогічних програм доби відновлення державності у 1990-х рр. та в сьогоденні.

Перспективним напрямком є дослідження концепції громадянського виховання в українській школі в наступні періоди визвольних змагань початку ХХ ст.

Джерела та література

- Березівська Л.** (2010). *Розвиток шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект*. Київ.
- Березівська Л., Гупан Н., Сухомлинська О.** (2019). Українська школа в добу визвольних змагань 1917–1920 рр. *Педагогічна спадщина та сучасність*. №3. С. 44–59. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Berezivska_L.D._2019.pdf dnpb.gov.ua
- Ващенко Г.** (1935). *Виховання волі і характеру*. Прага.
- Висоцька Т.** (2021). Освіта в Україні періоду революції 1917 – 1921 років: незавершена спроба реформування. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. Вип № 1. С. 168–178. DOI: 10.25128/2415-3605.21.1.21.
- Гупан Н. М.** (2017). *Освіта і виховання в добу Української Центральної Ради (1917–1918)*. Київ.
- Закон про єдину школу.** (1918). *Збірник законів і розпоряджень Української Народної Республіки*. Київ.
- Клепак, А.** (2024). Українізація шкільної освіти на Чернігівщині у 1917 р.: аналіз за матеріалами місцевої та центральної преси. *Сіверянський літопис*, (6), 67–73. <https://doi.org/10.58407/litopis.240607>
- Луцький О.** (2016). Реформування системи освіти в Україні у добу Центральної Ради: історичний контекст. *Український історичний журнал*. №4. С. 87–102.
- Макаренко К.** (2019). Українізація вищої освіти в період Української Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського (1917–1918 рр.). *Українознавство*. № 2 (71). С. 192–201. DOI: 10.30840/2413-7065.2(71).2019.169677.
- Марчук М.** (2002). Освітня політика в Україні в умовах національно-культурного відродження: етнопатриотичні аспекти (1917 – кінець 1920-х років). *Етнічна історія народів Європи*. Вип. 12. С. 96–100. Режим доступу: bin/irbis_nbu/cgilibis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=U

JRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=eine_2002_12_26

- Русова С.** (1918). *Нова школа: збірка статей з проблем української школи*. Київ. <https://diasporiana.org.ua/miscellaneous/17525-rusova-s-nova-shkola-sotsiyalnogo-vihovannya/>
- Стешенко І.** (1919). Шкільна справа в Україні (1917–1918). *Українська школа*. № 1–2. С. 3–15.
- Сухомлинська О.** (2000). Ідеї громадянського виховання в українській педагогічній думці ХХ століття. *Педагогіка і психологія*. № 3. С. 12–23.
- Шуба Л.** (2017). Національно-виховні ідеї в освітній політиці Української Народної Республіки. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. № 9. С. 18–23.
- Kupriyчук, V. M., Verbovskiy, I. A., Novitska, I. V., & Khmelivska, S. I.** (2023). Segments of public policy in the field of education and science during the Ukrainian National Revolution (1917–1920). *Економіка. Управління. Інновації. Вип.* № 2 (33). DOI: 10.35433/ISSN2410-3748-2023-2(33)-4.

References

- Bereziv's'ka L.** (2010). Rozvytok shkil'noyi osvity v Ukrayini u XX stolitti: istoryko-pedahohichnyy aspect. [The Development of School Education in Ukraine in the 20th Century: Historical and Pedagogical Aspect]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Bereziv's'ka L., Hupan N., Sukhomlyns'ka O.** (2019). Ukrayins'ka shkola v dobu vyzvol'nykh zmahan' 1917–1920 rr. [Ukrainian School in the Era of Liberation Struggles 1917–1920]. *Pedahohichna spadshchyna ta suchasnist'*. №3. S. 44–59. [in Ukrainian].
- Vashchenko H.** (1935). Vykhovannya voli i kharakteru. [Education of Will and Character]. Praha. [in Ukrainian].
- Vysots'ka T.** (2021). Osvita v Ukrayini periodu revolyutsiyi 1917 – 1921 rokiv: nezavershena sproba reformuvannya [Education in Ukraine during the period of the revolution of 1917-1921: an unfinished attempt at reform]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: pedahohika*. Vyp № 1. S.168-178. [in Ukrainian].
- Hupan N. M.** (2017). Osvita i vykhovannya v dobu Ukrayins'koyi Tsentral'noyi Rady (1917–1918). [Education and upbringing in the era of the Ukrainian Central Rada (1917–1918)]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Zakon pro yedynu shkolu.** (1918). Zbirnyk zakoniv i rozporyadzhen' Ukrayins'koyi Narodnoyi Respubliki. [Law on a Single School. (1918). Collection of Laws and Ordinances of the Ukrainian People's Republic]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Klepak, A.** (2024). Ukrayinizatsiya shkil'noyi osvity na Chernihivshchyni u 1917 r.: analiz za materialamy mistsevoyi ta tsentral'noyi presy [Ukrainization of school education in Chernihiv region in 1917: analysis based on materials from local and central press]. *Siveryans'kyi litopys*, (6), 67–73. [in Ukrainian].
- Luts'kyi O.** (2016). Reformuvannya systemy osvity v Ukrayini u dobu Tsentral'noyi Rady: istorychnyy kontekst. [Reforming the education system in Ukraine during the time of the Central Rada: historical context]. *Ukrayins'kyi istorychnyy zhurnal*. №4. S. 87–102. [in Ukrainian].
- Makarenko K.** (2019). Ukrayinizatsiya vyshchoyi osvity v period Ukrayins'koyi Tsentral'noyi Rady ta Het'manatu P. Skoropads'koho (1917–1918 rr.) [Ukrainization of higher education during the period of the Ukrainian Central Rada and the Hetmanate of P. Skoropadsky (1917–1918)]. *Ukrayinoznavstvo*. № 2 (71). S. 192–201. [in Ukrainian].
- Marchuk M.** (2002). Osvitnya polityka v Ukrayini v umovakh natsional'no-kul'turnoho vidrodzhennya: etnonatsional'ni aspekty (1917 – kinets' 1920-kh rokiv) [Educational policy in Ukraine in the context of national and cultural revival: ethno-national aspects (1917 – the end of the 1920s)]. *Etnichna istoriya narodiv Yevropy*. Vypusk №12. S. 96–100. [in Ukrainian].
- Rusova S.** (1918). Nova shkola: zbirka statey z problem ukrayins'koyi shkoly. [New school: a collection of articles on the problems of the Ukrainian school]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Semenyuk O.** (2024). Natsional'na shkola v dobu Tsentral'noyi Rady: interpretatsiyi istorykiv 2010–2024 rr. [National School in the Time of the Central Rada: Interpretations of Historians 2010–2024]. *Osvitolohichnyy chasopys*. № 2. S. 55–67. [in Ukrainian].
- Steshenko I.** (1919). Shkil'na sprava v Ukrayini (1917–1918). [School Affairs in Ukraine (1917–1918)]. *Ukrayins'ka shkola*. № 1–2. S. 3–15. [in Ukrainian].
- Sukhomlyns'ka O.** (2000). Ideyi hromadyans'koho vykhovannya v ukrayins'koyi pedahohichnyi dumtsi KHKH stolittya. [Ideas of civic education in Ukrainian pedagogical thought of the 20th century]. *Pedahohika i psykholohiya*. № 3. S. 12–23. [in Ukrainian].

- Shuba L.** (2017). Natsional'no-vykhovni ideyi v osvityi politytsi Ukrayins'koyi Narodnoyi Respubliki. [National educational ideas in the educational policy of the Ukrainian People's Republic]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoyi osobystosti*. № 9. S. 18–23. [in Ukrainian].
- Kupriyчук, V. M., Verbovskyi, I. A., Novitska, I. V., & Khmelivska, S. I.** (2023). Segments of public policy in the field of education and science during the Ukrainian National Revolution (1917–1920). *Ekonomika. Upravlinnya. Innovatsiyi*. Vyp. № 2 (33). DOI: 10.35433/ISSN2410-3748-2023-2(33)-4 [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 28.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.03.2026

Ця робота ліцензується відповідно
до ліцензії відкритого доступу
Creative Commons Attribution 4.0
International License